

MAGYAR
ROVARTANI TÁRSASÁG
Societas Entomologica Hungariae
Budapest
Baross u. 13
1088

Elnök: *Dr. Mészáros Zoltán*

Titkár: *Rédei Dávid*

Tisztelt Akadémikus Úr!

Folyó év október 17-én, az Ön 70. születésnapja alkalmából rendezett tudományos ülésen Dr. Damjanovich Sándor osztályelnök úr felolvasott egy írást, amelynek Ön a szerzője. A néhány perces, önéletrajzi elemekkel átszőtt szövegben azt állította, hogy Önt a Magyar Rovartani Társaság a soraiból kizárta.

Ez az állítás valótlan.

Figyelmébe ajánlom annak a 2005. január 17-én kelt levélnek a mellékelt másolatát, amelyben Ön bejelenti, hogy kilép a Társaságból. A levélből egyértelműen kiderül, hogy a kilépést szabad akaratából Ön kezdeményezte, arra senki fel nem szólította és nem kérte. Dr. Jenser Gábor, a Társaság akkori elnöke szintén mellékelt válaszlevelében azt is közli, hogy tagsági viszonyának törlését sajnálattal veszi tudomásul.

A valótlan állítás a Magyar Tudományos Akadémia falai között hangzott el. Ezt méltatlannak tartom e nagy múltú, kiemelkedő tekintélynek örvendő intézményhez, Társaságunkat pedig rossz színben tünteti fel. A Magyar Rovartani Társaság tagsága és Választmánya nevében az Ön kijelentését ezért szeretném visszautasítani.

Mivel kijelentését a szakma nyilvánossága előtt tette, a jelen levelet a nyílt levél műfajának megfelelően ismertetem Dr. Damjanovich Sándor osztályelnök úrral, valamint azokkal az intézményekkel is, amelyek munkatársai az október 17-i ülés közönségének nagy részét adták.

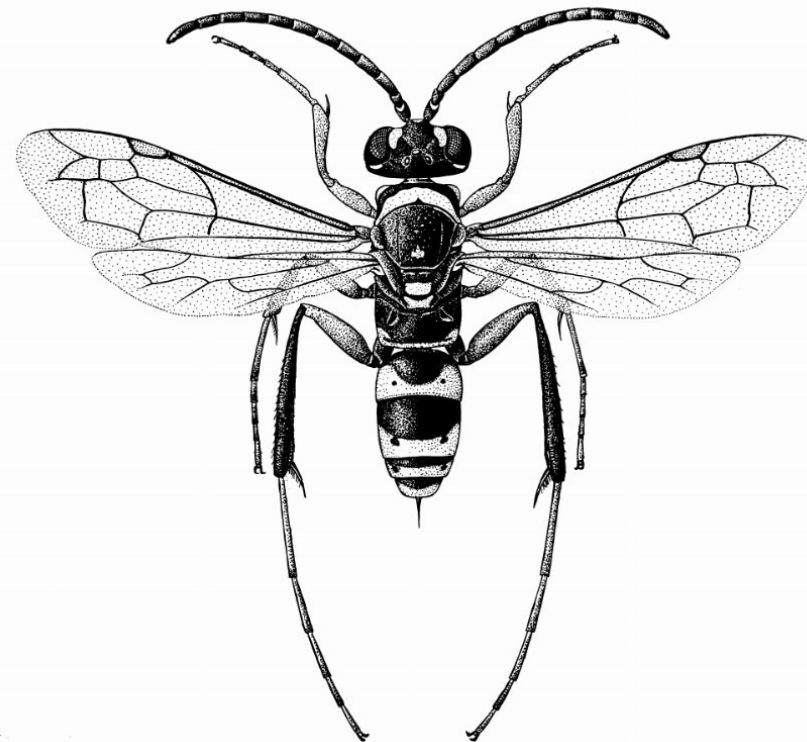
Budapest, 2007. október 24.

Dr. Mészáros Zoltán
a Magyar Rovartani Társaság Elnöke

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
48. szám, 2007. december

Tartalom:

Rovarász elődeink — Gyűjtőutak, beszámolók — Hirdetés
Rövid hírek — MRT hírek

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A tájékoztatót alapította 1989-ben: Dr. Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Jenser Gábor (JG), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SZD), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO), Balázs Klára (BK) és Szócs Gábor (SZG).

Szerkesztőség:
BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118, Budapest, Ménesi út. 44.
Telefon: 4826072
drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
Budapest VIII., Baross utca 13.
www.magyarrovartanitariarsag.hu
A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovartan általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovartan ismeretek terjesztése.

Elnökség (2007)
Elnök: Dr. Mészáros Zoltán
I. alelnök: Dr. Merkl Ottó
II. alelnök: Dr. Szócs Gábor
Titkár: Rédei Dávid
Szerkesztő: Dr. Merkl Ottó
Pénztáros: Szalóki Dezső
Ellenőr: Simonyi Sándor
Jegyző: Dr. Kutasi Csaba

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a BCE Kertészettudományi Karán, az „A” épület A/4 termében (Budapest XI., Ménesi út 44), délután 4 órakor.

Illusztrációk
Címlapon:
Ceropales bicoloripes Móczár, 1967

Az év elején új vezetőséget választ a Társaság, folynak a „tapogatózások” terem ügyben (hogy hol tarthatjuk 2008-ban az üléseket), hogy fizetnünk kell majd bérleti díjat vagy sem (eddig nem kellett). Engem most mégis az foglalkoztat, hogy szükséges-e a RH-t több mint 300 példányban sokszorosítani (ez 1800 fénymásolt oldalnak felel meg alkalmanként!), vagy csökkenthető ez a mennyiség? Az RH-k sokszorosítása, postázása ugyanis komoly munkát jelent a mindenkori titkár számára, ráadásul a minőség, főleg ami a képeket illeti, sokszor nem „kielégítő”. Vajon mindenki gyűjti a RH nyomtatott számait? Hiszen a korábbi számok a társaság honlapján színesben, jó minőségben hozzáférhetőek. Még a fekete-fehér kétoldalas nyomtatott példányok is jelentősen jobb minőségűek, mint a postázott fénymásoltak. De akinek szüksége lenne utólag egy-egy régebbi számra, még akár tördelten is megkaphatja tőlem, ha azt e-mailben kéri. Ma már szinte mindenki rendelkezik e-mail címmel, de ha nem is mindenki, az biztos, hogy az elektronikusan elérhető aránya többségbe került az elmúlt évek során. A RH-t pillanatnyilag 83 tagtársunknak küldöm e-mailben, pdf formátumban, színesben. Jó lenne, ha minél többen jelentkeznének fel erre a listára, egyúttal pedig jeleznék, hogy nem igénylik a nyomtatott verziót. Pénzt és energiát takarítanának meg a Társaságnak. Kívánok mindenkinek kellemes Karácsonyt és egy Boldog Új Évet!

HA

Kosztarab M. megjegyzése. A pajzstetveket (Coccoidea) a 20. század végéig a coccidológusok az „angol iskola” kivételével a Homoptera rendbe sorolták. Az ISIS-XI előadói többségben már a Hemiptera rendbe rakták, míg az orosz, olasz, török és néhány egyiptomi előadó még Homopteraként kezelte ezeket. Kosztarab szerint a molekuláris vizsgálatok eredményei nem elegendők a különleges pajzstetveket a poloskákhoz sorolni, sőt, inkább egy új rovarrendbe (Coccura) kellene helyezni.

MRT hírek

2007. november 16–18. között tartottuk meg a **XXX. Magyar Rovarászati Napokat**, ez alkalommal a Magyar Természettudományi Múzeum Ludovika téri épületegyüttesében. Ez úton is köszönjük a Múzeum szíves vendéglátását és a munkatársak kedves segítségét a rendezvények sikeres lebonyolításában.

A pályázatra az idén a szokásosnál jóval kevesebb pályamunka érkezett, s bár a bíráló bizottság minden pályamunkát díjazásra érdemesnek ítélte, első díj egyetlen kategóriában sem került kiosztásra.

A **rovartani tárgyú dolgozat** kategóriába két pályamunka érkezett. Rozner István *Adatok Macedónia levélbogár-faunájához* című munkájában a Rozner család összesen 14 balkáni gyűjtőútjának eredményeként 213 fajt ismertet: Bulgáriából 93, Görögországból 65 és a Macedón Köztársaságból 159 faj adatai szerepelnek a dolgozatban. 23 faj újnak bizonyult a Macedón Köztársaság területére. Németh Tamás *Óriások erdeje* című, színes fényképekkel gazdagon illusztrált dolgozatában a szerző egy vas megyei, faunisztikai és természetvédelmi szempontból igen értékes élőhely bogárvilágát ismerteti, számos ritkaságot (és „szuperritkaságot”), többek között egy faunára új humuszbogár-fajt is kimutatva. Mindkét pályamű második díjat nyert.

A **fényképek és képzőművészeti alkotások** kategóriában két fiatal tagtársunk indult fotóanyaggal. Vincze Tamás apró hártájszárnyúak, köztük ritka és csak nehezen megfigyelhető ollósdarazsak fotóiból küldött be egy sorozatot. Németh Tamás Nicaraguában készített bogárfotóiból küldött válogatást. Mindkét anyag második helyezést ért el. Szabóky Csaba a tőle megszokott, magas színvonalú, tudományos igényű lepkeillusztrációiból adott be egy csokorra valót, mellyel harmadik díjat nyert.

A **rovargyűjtemény** kategóriában a pályázatra idén csak egy anyag érkezett: Rozner István és Rozner György a 2005–2006. évi szíriai expedíciójuk anyagából állítottak össze két látványos dobozt, melyet a bíráló bizottság harmadik díjjal jutalmazott. Merkl Ottó idén is gazdagította a Rovarászati Napok kiállítását a Múzeum Bogárgyűjteményéből összeállított bemutatóval, ezúttal saját idei nicaraguai gyűjtőútjának „terméséből” láthattunk egy tekintélyes anyagot.

Rédei Dávid

és környezettana; (D) Monitoring és a pajzstetvek elleni védekezés. Külön előadás-sorozat volt "Életrajzok és kitüntetések" címmel. Így került sor a nemrég elhunyt lengyel kollégáról, Dr. Jan Koteja-ról, (a Krakkói Egyetem tanáráról) való megemlékezésre és sokoldalú munkájának a méltatására tartott két előadásra. Ugyancsak elismerték a pajzsos pajzstetvek világszakértőjeként

ismert Dr. Sadao Takagit, a hokkaidói egyetem emeritus professzorát.

Kosztarab Mihály előadása magába foglalta 50 éves (1949–1999) coccidológiai munkásságát. Kitüntették a januárban nyugdíjazott Dr. Douglas R. Millert, a beltsvillei USDA laboratórium kutatóját, ugyancsak Dr. Christopher Hodgson, a Walesi Nemzeti Múzeum munkatársát. Először adtak kitüntetést egy fiatal kutatónak: Dr. Takumasa Kondonak, aki posztdoktori ösztöndíjként Penny J. Gullan (University of California, Davis) laboratóriumában dolgozott, és már 18 tudományos dolgozata jelent meg. Nagy örömmel vettem tudomásul kitüntetését, mivel Kondo-t a szakmánkban „unokámnak” tekintem, hisz két volt diákomnál szerzett tudományos fokozatot, MSc-t Paris Lambdinnél, míg PhD-t Mike Williamsnál.

A második napra autóbustúrát szerveztek a környékbeli helyiségekbe (pl. Cabo de Roca, Cascais, Estoril, Sintra). Eddig ez volt a legnépszerűbb ISIS, mert hivatalosan 175 kutató neve került a szerzők jegyzékére. Ezekon kívül voltak a családtagok, élettársak és barátok, akik nem szerepeltek a hivatalos jegyzéken. A 26 bejegyzett portugál mellett 28 országból (hat földrészről) voltak résztvevők. Nagy számban érkeztek az USA-ból (17), Olaszországból (8) és Izraelből (5), míg Magyarországot Emília képviselte.

Követve a 35 éves tradíciót, a szimpóziumról hiányzó 13 pajzstetvéznek üdvözlő képeslapot küldtünk a résztvevők aláírásaival. A záróbankett estéjén választékos svédasztal várt ránk. A híres Carcavelos porto dessert borral zártuk le a vacsorát. A hangulat tetőfokán néhány résztvevő (portugálok, izraeliek, olaszok és japánok) nemzeti dalaikkal szórakoztattak.

A következő ISIS-re (XII) 2010-ben Kréta szigetén kerül sor.

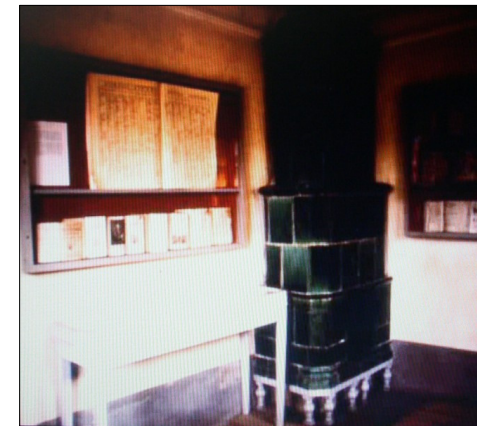
Kosztarab Mihály, Mátrahegyi Emília

Rovarász elődeink

300 éve született Carl von Linné (1707-1778)

Linnét apja lelkésznek szánta, ő azonban a növénytanhoz vonzódott. Gyermekkorában Johann Rotman orvos, a tehetséges ifjút Lundban Stobaeus, majd Hollandiában Celsius és Boerhaave pártfogolta, az utóbbi Tournefort és Vaillant növényrendszertanát és Arisztotelész állattanát ismertette meg vele. Linné a svéd lundi egyetem orvoskarára 1727-ben iratkozott be, ahol nehéz körülmények között, olykor nyomorban élt. Ott döntötte végre el, hogy orvos és botanikus pályára lép.

1728-ban Uppsalában, az egyetemen még néprajzzal is foglalkozott. Ekkor tervezte meg az uppsalai botanikus kert katalógusát. A helybeli Tudományos Társaság megbízásából Lappföldön 1732-ben növény-, állat- és ásványtani kutatása során zord terepen, 443 km-es, gyalogosan megtett útja eredményeit a *Flora Lapponica* könyvében, 1737-ben ismertette, s még a bányászok tüdőbetegségeit és a szociális higiénia egyéb vonatkozásait is tanulmányozta. Orvosi diplomáját leendő apósa feltételeként Hollandiában szerezte, ahová a *Systema Naturae* rövid kéziratát is magával vitte. 1735-ben Harderwijkben avatták doktorrá. 1736-ban Leydenben Lord Clifford háziorként alkalmazta és ezzel a komoly anyagi gondokkal küzdő Linné számára végre gondtalan életet biztosított. Itt írta többek között a *Fundamenta Botanica* munkáját, de a *Systema Naturae* is itt jelent meg. 1738-ban

Stockholmban telepedett le és orvosként működött. 1739-ben megházasodott, négy lánya és két fia született. 1739-ben ő lett az akkor megalapított Svéd Tudományos Akadémia első elnöke. 1741-ben az uppsalai egyetemen kinevezték az anatómia és a gyakorlati orvostudomány professzorának; 1742-ben már a botanikát, a gyógyszer-tant, a dietetikát és a szemiotikát is előadta. Ekkor nevezték ki az uppsalai egyetem botanikus kertjének igazgatójává is, ahol az addigi száz exotikus növényfajt mintegy ezerre gyarapította. A túlfeszített munka, a személyét ért kritikák, támadások 1748-ban

egészségében súlyos idegkimerültséget okoztak, erős akarattal azonban újra munkához látott. Nemzetközi hírneve alapján magas kitüntetésként a király Linné számára nemességet adományozott, a királyi ház családjának háziorvosa, a tengerészet főorvosa lett. 1776-ban szélhűdés érte, s 1778-ban hunyt el. Utódjának a tanszékére fiát, Carolust nevezték ki.

Linné előtti időkben mind a növények, mind az állatok elnevezésében teljes volt a zűrzavar. A honos növényeknek és állatoknak minden nyelvterületen már az ősidők óta más és más neve volt. Ráadásul az ókor óta megszámlálhatatlan sokan foglalkoztak a különböző földrészek növény- és állatvilágával. A tengernyi név között el is kell igazodni, az élőlényeket csoportosítani kell. Linné az 1735-ben kiadott *Systema Naturae* munkájában tehát megteremtette a modern rendszerezés alap kategóriáit és a kategóriák hierarchiáját. Rendszere viszont mesterséges kritériumokon alapuló osztályozás volt.

Linné megszüntette, kizárta a többneveséget és bevezette a *kettős nevezéktant*, amit a növényekre 1742-től, az állatokra pedig 1758-tól kezdett alkalmazni. Bár a kettős elnevezést már 200 évvel korábban használta például Rayus, Gessner, Clusius vagy Bauchin, de az akkor nem terjedt el szélesebb körben. A kettős elnevezés és a tudományos leírás alapján tudjuk ma kezelni a Földünkön eddig felfedezett és leírt több mint másfélmillió állatfajt. Linné a *Systema Naturae* 10. kiadásában (1758) a kettős nevezéktant már 7700 növényfajra és 4235 állatfajra alkalmazta.

Linné másik fontos teljesítménye az élőlények csoportosítása volt. Lényegében az általa felállított kategóriák képezik a ma is használatban lévő rendszertani kategóriák alapját. Linné az állatokat 6 osztályba sorolta.

Néhány idézet Linné *Systema Naturae* c. munkájából.

„A zoológia a természettudományok legnemesebb része, de sokkal kevésbé művelték, mint a másik két részét. Ha mégis tekintetbe vesszük akár a mozgást, akár a mechanizmust, akár a külső és a belső értelmét, vagy pedig az állatok alakját, valamint jelentőségét, úgy tűnik, hogy az állatok képezik a Nagy Alkotó legnagyobb és legtökéletesebb munkáját.”

„A kíváncsi kutató, ki meg akarná vizsgálni a rovarok tulajdonságait, bajosan részesülne bárhol nagyobb élvezetben, mint itt.”

Linné életében 175 könyvet adott ki, cikkeinek száma a British Museum katalógusa szerint 4000. Közkezdvelt előadásainak gyűjteménye 1751-ben jelent meg. Eredményei nagyrészt ma is időtállóak.

Gyűjtők, közgyűjtemények, múzeumok figyelmébe – Eladó egy kárpát-medencei és trópusi rovarokból (főleg lepkékből) álló gyűjtemény. Érdeklődni lehet a (06-22)-343-540 telefonszámon.

Pármiczky Józsefné

Rövid hírek

Miért érdemes a bagolylepkegyűjtőknek összeszedni a cserebogarakat a lepedőről?

Ennek az írásnak az a célja, hogy felkeltse a lepkészek érdeklődését a bogarak iránt, és egyben köszönetemet fejezzem ki azon kollégáknak, akik vették a fáradságot és elhozták nekem a bogarakat.

Az elmúlt években nagyon jó munka kapcsolatba kerültem Denis Keith-tel, a Chartres-i múzeum természettudományi kurátorával, akinek a szakterülete a palerktikus cserebogarak. Gyűjteményemben már hosszabb ideje halmozódtak fel Nepálból, Pakisztánból és Iránból a számomra nehezen vagy nem meghatározható cserebogarak. A kapcsolatfelvétel után több alkalommal csomagban, majd személyesen juttattam el a példányokat Denisnek meghatározásra. A csomagok küldését köszönöm Merkl Ottónak.

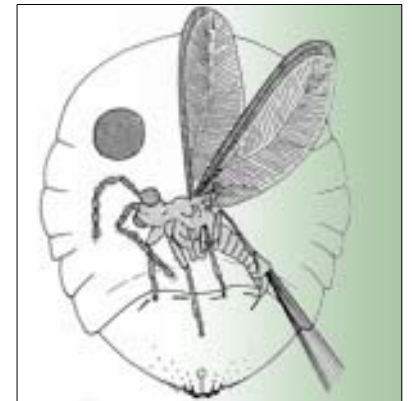
A munka eredménye 16 tudományra új faj lett, ezek közül ötöt rólam nevezett el: *Chilotrogus nadai* Keith, 2006, *Holochelus nadai* Keith, 2002, *Holochelus pseudonadai* Keith, 2002, *Pakistanotrogus nadai* Keith, 2005, *Panotrogus nadai* Keith, 2002.

Ezen fajok egy részét magam gyűjtöttem iráni és nepáli útjaimon, de több fajt a lepkész kollégák hoztak. És most álljon itt az ő nevük is, mert nélkülük nem lennének ezek a fajok: Fábíán György, Hác Tamás, László M. Gyula, Ronkay Gábor és Ronkay László. Még egyszer köszönöm a fáradozásukat és hogy gondoltak rám a terepen gyűjtés közben.

Nádai László

Beszámoló a pajzstetvések Nemzetközi Szimpóziumáról (ISSIS - XI)

Háromévenként rendezik az “International Symposium on Scale Insect Studies“-t. Az ideit (ISSIS–XI) portugál kollégáink szervezték szeptember 24–27 között Oeirasban, Lisszabon mellett. Oeiras egy kellemes tengerparti városka. A nyolc szponzor között találjuk a Lisszaboni Műszaki Egyetemet, és az Agronómiai Felsőoktatási és Kutatási Intézetet. Az 50 „poszter” között szerepelt Mátrahegyi Emília anyaga Kozár Ferenc társszerzővel *Ausztria faunájára új pajzstetűfajok* címmel. Az előadásokat a következő szekciókba sorolták: (A) Alaktan, rendszertan és genetika; (B) Állatföldrajz, faunisztika és gazdasági jelentőségű pajzstetvek; (C) A pajzstetvek élettana

lábánál, majd gyorsan valami gyűjtenivaló után néztünk. Számomra a kellemes meglepetést egy kis löszös legelő okozta, ahol nagyobb számban volt található a *Lethrus raymondi* és a *Scarabaeus pius*. Ezek mellett még több *Onthophagus*- és *Aphodius*-faj is került a gyűjtődényekbe. Attila lelkesen kopogtatott és Kálmán meg a *Dorcadion*okat kereste a kövek alatt. Még kora délelőtt tovább álltunk és indultunk kelet felé. Igyekeztünk minden alkalmas helyet megvizsgálni, hátha valamilyen eredményt hoznak.

Számomra a fő cél az Északkelet-Thrákiából nemrégiben leírt faj, a *Lethrus ares* Kral, Rejsek et Schneider, 2001 megtalálása. A faj egy kis folyó völgyében él, ahol csak az egyik parton található, a másik oldalon már a *L. raymondi* él. Nagy szerencsévével sikerült megtalálni az élőhelyét, mert a többi *Lethrus*-fajjal ellentétben nem a szokásos kötött agyagos-löszös talajban, hanem kizárólag köves-kavicsos kevert talajban él. Nem is tud igazán mélyre ásni, inkább a talaj felszíne alatt néhány centiméterrel készíti 20–30 centiméter hosszú járatait. Hosszas keresgélés után sikerült tucatnyi példányt gyűjtenem. A folyó túlsó partján egy kisebb búzamező szélénél hatalmas létszámban rajzottak a *L. raymondi*-k. Könnyedén tudtuk gyűjteni őket, mert még az országútra is kimásztak.

Innen elindultunk a hegyek felé. Útközben sikerült zsákmányolni egy, az aszfalton gyalogló *Procerus scabrosus*. Esténként ahol alkalmas volt a terep igyekeztünk lámpázni. Nem volt túl eredményes az esti gyűjtés, de azért néhány érdekes korai cserebogárfajt sikerült fognom. A korai időpontválasztás egyik célja Székely Kálmán részére a *Dorcadion*ok miatt volt. Felkerestünk néhány klasszikus lelőhelyet is, de szinte minden alkalmas terepen vizsgálódtunk, ahol elhaladtunk. Sikerült néhány izgalmas fajt gyűjtenünk, bár azokat általában csak kis számban, néhány gyakori és szélesen elterjedt fajból azonban nagy sorozatokat is találtunk.

Sikerült még néhány számomra érdekes ganajtúrófajt fognom, mint például a *Scarabaeus variolosus*, *Trichodontulus scrofa* és *Onthophagus marginalis*. A cserebogarak közül a legjobb fogásom a *Pseudotrematodes frivaldskii* faj volt, mely Dél-Bulgáriában és Észak-Görögországban honos. A naplemente előtti időben rajzik, fényre nem repül. Ezeken kívül még számos fajt gyűjtöttem, amelyek feldolgozása még hátra van. A korai időpont viszont nem kedvezett a cincér- és díszbogárgyűjtésnek. Az egyetlen figyelemre méltó fogás kopogtatás közben került az ernyőmbé, egy *Anthaxia deaurata*. Attilának is sikerült néhány érdekes ormányosbogárfajt gyűjtenie.

A korai időpont ellenére sikeres volt az utunk, valószínű, hogy érdemes lesz ismét ellátogatni Görögországba ilyenkor. Köszönöm útítársaimnak a kellemes utat.

Nádai László

Hirdetés

Közgyűjtemények, múzeumok, egyetemek figyelmébe – Eladó egy kb 15 000 példányt számláló, meghatározott, palearktikus ormányosalkatú (Curculionioidea) bogárgyűjtemény. Érdeklődni lehet a (06-1)-208-3152 telefonon vagy a irozner@gmail.com e-mail címen.

Rozner István

Linné erős logikájú, gyors észjárású, megfigyeléseit gyorsan és pontosan kiértékelő, a tények, fogalmak körülírásában pontos, rendszerezésükben utolérhetetlen egyéniség volt. Szelíd lelkületű, társaságkedvelő, szellemes humorú, talán túl érzékeny, viszont véleményéhez határozottan ragaszkodó, olykor radikális gondolkodású embernek ismerték. Fegyelmezett életmódot folytatott, fáradhatatlan munkabíráásával hajnaltól késő estig dolgozott. Az új fajok leíróit lelkes levelekben köszöntötte. Nemzetközileg elismert kutatóként híres külföldi tudományos intézetek vezetésére hívták meg, de hű maradt hazájához s nem fogadta el a kitüntető katedrákat. Carl von Linné síremlékét az uppsalai dóm Pantheonjában, Svédország egykori védőszentje, Erik király mellett őrzik.

Dr. Móczár László

Gyűjtőutak, beszámolók

Gyűjtőúton a Kék Hegyekben

A Sydneytől mintegy 60–70 kilométernyire kezdődő Kék Hegyek, azaz a Blue Mountains, klasszikus ausztráliai gyűjtőhelynek számít. Darwin is megfordult itt, de Bíró Lajos és jóformán minden egyes magyar rovarász is, aki Ausztráliába látogatott. Nem csoda, mert a helyenként ezer méteren felüli hegyvidék flórája és faunája változatos, a mérsékeltövi esőerdő maradványokban sok endemikus faj él, míg a harasztosok virágzó cserjéi szép zsákmánnyal kecsegtetik a bogarászókat. A vidék klímája valamelyest hasonlatos Angliáéhoz, s talán éppen ezért sok európai bevándorló él errefelé. A környék híres almáskertjeiről és egyéb gyümölcsöseiről, de csodaszép virágairól is.

Nemrégén látogatónk érkezett, a minden bizonnyal jó néhány tagtársunk által is ismert neves müncheni Carabidae specialista, Dr. Martin Baehr személyében. Vagy 25 éve nem láttuk egymást, így hát érthető, hogy mindnyájan örültünk a találkozásnak. Zsúfolt programjába nem tudtunk egy hosszabb gyűjtőutat beilleszteni, így hát csak egy villám-

kirándulásra volt időnk. A választás a Kék Hegyekre esett, lévén az közeli, de mégis érdekes hely. Roger De Keyzer sydneyi bogarász harmadikként csatlakozott hozzánk.

November Ausztráliában tavaszi hónapnak számít, s idén különösen korai meleg köszöntött ránk. De nem azon a napon, amikor a Kék Hegyekbe mentünk! Hirtelen elkomorodott az idő, szemerkélő esőben érkezünk meg a Sydneytől 129 km-re eső Mt. Wilsonra. Tulajdonképpen stílusosan, mert „eső-

erdőbe” jöttünk... Az erdő itt nem olyan áthatolhatatlan sűrűség, mint a trópusi esőerdők némelyikében, inkább valamelyest a mi öreg tölgyeseinkre emlékeztet, természetesen egészen más növényzettel. A legjellegzetesebb növények itt a páfrányfák (*Cyathea* spp.), az ausztrál szaszafras (*Doryphora sassafras*), a „coachwood” (*Ceratopetalum apetalum*) és természetesen számos eukaliptusz-faj (*Eucalyptus* spp.).

2005-ben itt fénycsapdázunk Rozner Istvánnal és Podlussány Attilával. Akkor a nagy szárazság miatt nem sok rovar jött a lámpánkra, s a tűzveszély miatt még vacsoránkat sem főzhettük meg. Ezúttal jobb eredményre számítottunk, reménykedve a tavaszi eső jótékony közreműködésében.

A félig földbe süppedt, kidőlt fatörzsek alatt hamarosan rábukkantunk a tájra jellemző bogarakra is, igaz, főként lárváikra. A szarvasbogarak több faja él itt és sikerült is a *Rhyssonotus* fajok, valamint a *Lamprima aurata* lárváiból néhányat megelniünk. Ezeket aránylag könnyű kinevelni, csak az a fontos, hogy megfelelő táplálékot juttassunk nekik. A *Rhyssonotus* fajok általában az olyan korhadt fát kedvelik, melyet egy mikroszkopikus gomba vörösesre színez, míg a *Lamprima* a világosabb színű fát szereti. A legbiztonságosabb módszer, ha abból a fából viszünk haza egy darabot, melyben a lárvát találtuk.

A nap legérdekesebb élménye az volt, hogy tanúi lehettünk Dr. Baehr “fogging” módszerének. Ezt a gyűjtőtechnikát csak kevesen alkalmazzák Ausztráliában, ezért érdeklődéssel figyeltük, hogy hogyan történik. Valójában igen egyszerű, mindössze egy fehér kendő vagy lepedő, s egy közönséges háztartási rovarirtó spray kell hozzá. A kendőt egy fa aljában leterítjük, majd a rovarirtóval, kb. 60-80 cm távolságból befújjuk a fa törzsének kb. egy méteres szakaszát. A kéreg hasadékaiban, a fára tapadó moha és zuzmó között meglapuló apró rovarok a gáz hatására gyorsan előjönnek, s kábultan a kendőre hullnak, ahonnan Leonhard csipesszel vagy szippantóval könnyen begyűjthetők. Az egyméteres szakasz “kitermelése” után tovább haladhatunk és a fatörzs többi részzeit is lefújhatjuk. Tanácsos olyan fatörzseken végezni ezt a műveletet, melyek kérge mélyen barázdált, s jó búvóhelyül szolgál a rovaroknak. Vastag moha és zuzmópárnák lefújása is jó eredményt hozhat. Ezúttal a zsákmány javarésze kistermetű carabidákból állt, de más bogár is akadt, tehát a módszer nem kizárólag futrinkagyűjtésre alkalmas csak.

A rovarirtót nem szükséges nagy mennyiségben a fatörzsre fújni, mert a gáz feladata inkább a rovarok riasztása, rejtekhelyük elhagyása, semmint azok hirtelen leölése. A csekély mennyiségű mérgező a természetben hamar lebomlik, s így nem okoz

nagyobb kárt a környezetben. Habár jóformán minden rovarirtó spray megfelel a célnak, ajánlatos olyat használni, melynek fő hatóanyaga piretroid. Ezek a szerves vegyületek, annak ellenére hogy erős rovarriasztó és -ölő anyagok, a szabad levegőn aránylag rövid idő alatt hatástalanná válnak. Olajos rovarirtó szerek használata sokkal károsabb, mert ezek lassabban párolognak, s mérgező hatásuk hosszabb ideig megmarad.

A “fogging” módszert kvantitatív gyűjtés esetében szinte nagyüzemi módon is alkalmazzák. Ehhez nagy és költséges felszerelés (árammal működő gép, mely a felmelegített gázt nagy mennyiségben bocsátja ki), számos segítőtárs és teljesen szélcsend szükségeltetik. Ez a módszer nem alkalmas arra, hogy magán-személyek alkalmazzák, mert szakértelem, gyakorlat és gondos felügyelet hiányában nemcsak a környezetre lehet káros, hanem a jelenlévő emberekre is.

Bogarász munkánk “melléktermékeként” a bogarak mellett még egy helyi rovar-érdekességgel is találkoztunk. Az évszakra nem jellemző hirtelen felmelegedés még ezen az esős napon is előcsalta a hegyvidék jellegzetes nagy kabócafaját, a *Cyclochila australasiae*-t. Ezt a szép nagy rovar népiesen „zöldségkereskedőnek” is hívják, zöld alapszíne miatt. Itt, a hegyekben azonban egy sárgás színváltozata él, melyet, ki tudja miért, „álarcos ördögnek” (masked devil) neveznek. Élesen cserregő hangjuk messzire elhallatszik, s ahol nagy számban előfordulnak, szinte süketítően lármásak. Leginkább a magas fák koronájában tanyáznak, de ezen a napon úgy látszik az eső leszorította őket a lombzat alacsonyabb régióiba. Sikerült is két példányt fogni, melyek közül egyet a TTM gyűjteményébe szántunk, egyet pedig Dr. Max Mouldsnak, Ausztrália prominens kabóca specialistájának.

Dr. Hangay György

Görögország, 2007 tavaszán.

Egy napos hajnalon vágunk neki hármán Görögországnak. Útitársaim Podlussány Attila és Székely Kálmán voltak. Célunk Észak-Görögország Thrákia és Makedónia tartományaiiban főleg a kora tavaszi fauna gyűjtése volt. Szerbia és Bulgária érintése után késő délután léptük át a határt Görögország felé. Letáboroztunk a Kerkinin hegység déli

